

Jaarverslag 2022

Federale raad voor duurzame ontwikkeling

Inhoud

Inhoud	3
DUURZAAMHEIDSVERSLAG	5
VOORWOORD	6
VERANTWOORDING	7
IDENTITEITSKAART VAN DE FRDO.....	8
Historiek.....	8
Samenstelling	8
Structuur.....	9
Werking van het secretariaat	9
Wettelijke opdrachten.....	10
UITVOERING ACTIVITEITENPROGRAMMA 2022-2023: EVALUATIE	11
ALGEMENE EVALUATIE	28
DUURZAAM BEHEER, PER DOMEIN	29
Energie-efficiëntie	29
Mobiliteit	30
Afvalbeheer en materialengebruik	31
Aankoopbeleid.....	32
Veiligheid en gezondheid.....	33
Interne communicatie	34
Vorming en opleiding	35
Loopbaanbegeleiding	36
ADMINISTRATIEF VERSLAG	37
ADVIEZEN VAN DE RAAD	38
Aantal en consensus	38
Adviezen op eigen initiatief	39
De adviezen van 2022.....	39
Opvolging van de adviezen	40
INFORMATIE EN COMMUNICATIE	41
Nieuwsbrieven	41

Website, sociale media en pers	41
ACTIVITEITEN VAN DE RAAD	45
Algemene vergadering	45
Werk- en projectgroepen, begeleidingscomités.....	46
Bureau	47
Beleidsdialoog en interne informatieve activiteiten	47
Events.....	48
Evaluatie activiteiten.....	49
Vertegenwoordiging	50
FINANCIËEL VERSLAG	52
BIJLAGEN	55
BIJLAGE 1 OVERZICHT VAN DE STAKEHOLDERS	56
BIJLAGE 2 GRI.....	58

DUURZAAMHEIDSVERSLAG

VOORWOORD

Met genoegen presenteren wij u het jaarverslag 2022. Dit jaar werd onder meer gekenmerkt door het uitbreken van de oorlog in Oekraïne. Dit gewapende conflict heeft, samen met het einde van de Covid-pandemiecrisis, spanningen teruggebracht die we niet meer gewend waren: zeer snelle prijsstijgingen van energie, en bijgevolg van de meeste goederen en diensten, vrees voor blokkades van de gastoevoer, tekorten en vertragingen bij leveringen, druk op kritieke materialen, nieuwe migraties, enz. De biodiversiteit is verder afgenomen. De wereldwijde uitstoot van broeikasgassen is blijven stijgen, waarbij de gezondheidscrisis slechts een tijdelijke onderbreking van deze trend bood, die hopelijk zo snel mogelijk zal worden omgebogen.

Al deze kwesties moeten uiteraard worden gezien in een wereldwijde, transversale en systemische context. Zo is de stijging van de energieprijzen een factor die de onzekerheid vergroot, ook al lijkt deze stijging gunstig voor de bestrijding van de klimaatverandering. Sociale, milieu- en economische vraagstukken zijn dus nauw met elkaar verbonden, en het is vanuit deze holistische benadering dat onze raad wil werken, maar ook dat elk beleid moet worden gevoerd. Zo heeft onder meer de FRDO deelgenomen aan het SDG-Forum, waardoor het maatschappelijk middenveld goede praktijken rond deze Duurzame Ontwikkelingsdoelen kan uitwisselen.

In deze moeilijke context werd de raad in de loop van het jaar op grote schaal door de regering geraadpleegd wat een positief teken is van de wil om het maatschappelijk middenveld te integreren in het gevoerde beleid. De raad heeft in 2022 15 adviezen uitgebracht, op eigen initiatief of op verzoek van de regering. Hij heeft ook een belangrijke rol kunnen spelen als facilitator met andere raden, aangezien verscheidene van deze adviezen zijn opgesteld met medewerking van andere adviesorganen, met name op regionaal niveau.

De FRDO heeft ook haar bewustmakingsopdracht voortgezet door acht conferenties, seminars en webinars te organiseren. Ik kan u alleen maar aanmoedigen om aan deze kwaliteitsevenementen deel te nemen.

Ten slotte is de Raad begonnen met een belangrijk proces van herziening van zijn interne werking, met het oog op een betere integratie van wetenschappers in zijn activiteiten, maar ook om een grotere transparantie en efficiëntie van de uitgevoerde acties mogelijk te maken.

Ik wens u veel plezier bij het lezen van dit verslag.

François-Xavier de Donnea,
Voorzitter van de FRDO-CFDD

VERANTWOORDING

Voor dit rapport lieten we ons inspireren door het GRI (Global Reporting Initiative)-raamwerk voor verslaggeving, een internationale rapporteringsstandaard die voldoende aandacht geeft aan de drie dimensies van duurzaamheid: ecologisch, economisch en sociaal. Het is de bedoeling niet alleen transparant te zijn en een duidelijk globaal beeld te geven van onze werking. Maar eveneens is het de bedoeling een bijkomende managementtool te introduceren voor een volgehouden verbetering van de kwaliteit van onze werking en de effectiviteit van de ingezette middelen. We richten ons met dit verslag op onze stakeholders, beleidsmakers en onze leden.

Toepassingsgebied

Het verslag heeft betrekking op de activiteiten van het secretariaat, gevestigd in de Financietoren (Kruidtuinlaan) in Brussel, en de output van de raad. Hoewel de FRDO lid is van EEAC (European Environment and Sustainable Development Advisory Councils), het Europees netwerk van milieu en duurzame ontwikkelingsraden, worden de activiteiten van EEAC in dit verslag buiten beschouwing gelaten.

Verslagperiode

De verstrekte informatie in het rapport heeft betrekking op de periode van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022.

Betrouwbaarheid van de gegevens

Om de volledigheid en waarheidsgetrouwheid van het verslag te verzekeren, is ook externe verificatie van de geïntegreerde cijfers vereist. Zo wordt de boekhouding en de naleving van de sociale wetgeving gecontroleerd door de FOD VVVL (Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu).

Icoontjes | In dit rapport worden icoontjes van Flaticon.com gebruikt.

Contact | Fabrice Dehoux • fabrice.dehoux@frdo.be

IDENTITEITSKAART VAN DE FRDO

Kerncijfers FRDO 2022	
Personeel	7,3 VTE
Totale bedrijfsinkomen (= overheidssteun)	€ 200.000
Budget personeelsvergoedingen (via FOD VVVL)	€ 720.525
Kosten (werkingskosten + investeringen)	€ 194.303
Aantal uitgebrachte adviezen	15
Leden met stemrecht	24
Deelnemers aan de events	1.177
Aantal events	8

Historiek

De FRDO (Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling) werd in 1997 opgericht als opvolger van de Nationale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (NRDO) die sinds 1993 functioneerde. Dit gebeurde naar aanleiding van de wet van 5 mei 1997 die de coördinatie van het Belgisch beleid inzake duurzame ontwikkeling (DO) regelt.

Samenstelling

De raad heeft 24 leden met stemrecht. De leden van de raad zijn vertegenwoordigers van diverse maatschappelijke groepen: milieuorganisaties, organisaties voor ontwikkelingssamenwerking, werknemers- en werkgeversorganisaties en jongerenorganisaties. Daarnaast heeft de raad ook leden zonder stemrecht en waarnemers. Dit zijn wetenschappers, vertegenwoordigers van consumenten- en vrouwenorganisaties, vertegenwoordigers van de federale en regionale regeringen, van de verschillende milieu- en sociaal-economische adviesraden, en van de andere federale diensten voor duurzame ontwikkeling. De voorzitter van de raad heeft een leidinggevende functie, maar is niet operationeel actief.

Structuur

De raad beschikt over drie organen die de goede werking verzekeren:

- de algemene vergadering die het beleid bepaalt en de adviezen goedkeurt
- het bureau dat de werking coördineert en als arbitrageorgaan functioneert
- de werk- en projectgroepen die de adviezen, forumactiviteiten en studies voorbereiden.

Ter ondersteuning van deze drie organen beschikt de raad over een vast secretariaat.

Hare Majesteit de Koningin is de ere-voorzitster.

Werking van het secretariaat

Het secretariaat staat in voor de inhoudelijke, administratieve en logistieke ondersteuning van de raad. Het secretariaat telt 8 medewerkers: een directeur, twee adjunct-directeurs, vier wetenschappelijk medewerkers en een administratief medewerker.

In 2022 werkten de volgende personen voor het secretariaat:

- **Nathalie Boucquey**, wetenschappelijk medewerkster (FR)
- **Alexis Dall'Asta**, wetenschappelijk medewerker (FR),
- **Fabrice Dehoux**, adjunct-directeur (FR)
- **Marc Depoortere**, directeur (FR)
- **Jan Mertens**, adjunct-directeur (NL)
- **Koen Moerman**, wetenschappelijk medewerker (NL)
- **Chris Schuurmans**, wetenschappelijk medewerkster (NL)
- **Sven Vermassen**, administratief assistent (NL).

Het vast secretariaat van de FRDO bestaat uit 6 voltijdse medewerkers, 1 medewerker die halftijds werkt en 1 medewerkster die een 4/5de werktijd heeft. Er zijn 8 statutaire medewerkers. De verhouding tussen de basissalarissen van mannen en vrouwen is 1/1, net als in de vorige jaren.

Het secretariaat van de raad bevindt zich in de Financietoren, nabij de Kruidtuin.

Wettelijke opdrachten

De raad heeft als wettelijke opdrachten:

- **advies verlenen** aan de overheid over alle maatregelen betreffende het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling en participatie aan beleidsdialogen met leden van de regering ;
- een **forum zijn** waar van gedachten kan worden gewisseld over duurzame ontwikkeling. Hieronder valt ook de organisatie van stakeholderdialogen ter voorbereiding van adviezen binnen de statutaire organen, werkgroepen en fora ;
- **informer en sensibiliseren** over duurzame ontwikkeling van burgers, particulieren en openbare organisaties. Dit gebeurt voornamelijk via conferenties, seminaries, webinars en andere openbare en niet-openbare activiteiten ;
- **onderzoek voorstellen** in alle domeinen die verband houden met duurzame ontwikkeling.

De raad oefent de adviesopdrachten uit op het verzoek van leden van de federale regering, het parlement of andere instanties zoals de IMCDO (Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling). Hij kan ook op eigen initiatief adviezen uitbrengen.

De conferentie 'Jongeren, klimaat en arbeidsmarkt' op 30 november 2022

UITVOERING ACTIVITEITENPROGRAMMA 2022-2023: EVALUATIE

Verantwoording

Het activiteitenprogramma 2022-2023 werd in 2021 voorbereid en bevestigd door de Algemene Vergadering begin 2022.

Algemeen kader

Doelstellingen van het programma | (1) De kennis van de leden over een thema vergroten, (2) Meer te weten komen over het standpunt van andere leden over dit thema, (3) Boodschappen overbrengen aan de politieke wereld via diverse kanalen.

Partnerschappen | Met: regionale en andere federale raden, administraties, het Parlement (in het bijzonder de Commissie energie, milieu en klimaat), andere instanties.

Een interfederale rol | Op die gebieden waar dat zinvol is.

SDGs als referentiekader | Systematisch verwijzend naar het SDG-kader (transversale aanpak) en de relevante indicatoren. Nagaan hoe de SDGs in de verschillende activiteiten zijn geïntegreerd.

Systematische follow-up | Van activiteiten en publicaties.

De verschillende activiteiten zijn onderverdeeld in "prioritaire punten" en "follow-up-punten".

1. Herstelbeleid

Follow-up

Doel: In 2020-2021 zijn verschillende adviezen ingediend. Het komt er nu op aan de tenuitvoerlegging van deze Europese component op federaal niveau op te volgen.

Acties: (1) Staatssecretaris Dermine zal tijdens de AV van 9 februari 2022 verslag uitbrengen over de wijze waarop deze adviezen zijn opgevolgd. Op basis daarvan kan de raad al dan niet besluiten een aanvullend advies uit te brengen. (2022) (2) Het kabinet Dermine zou rondetafelconferenties moeten organiseren om gevolg te geven aan de maatregelen (werkzaamheden in strategische sectoren, oprichting van een hogere investeringsraad, ...). De FRDO-CFDD zal aan deze rondetafelconferenties deelnemen. (2022-2023)

Wat is er gedaan: Staatssecretaris Thomas Dermine presenteerde tijdens de AV van 9 februari het vervolg op de in 2020 en 2021 uitgebrachte adviezen. De leden achtten het niet nodig een nieuw advies over dit onderwerp op te stellen. De WG-leden hebben drie keer met het kabinet vergaderd over de voortgang van de werkzaamheden. De rondetafelgesprekken met de staatssecretaris werden georganiseerd. Er is een brief gestuurd aan de staatssecretaris over het REPowerEU-dossier.

Oordeel: De regering, en meer bepaald staatssecretaris Dermine, blijft de FRDO regelmatig

betrekken, samen met andere raden (CRB, NAR), wat op zich positief is. De raad heeft op dit punt geen verder initiatief genomen.

2. Duurzame ontwikkeling

2.1 Evaluatie van de wet van 1997 over duurzame ontwikkeling |

Prioriteit

Doel: Ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de wet van 1997 over duurzame ontwikkeling is het kabinet van minister Khattabi van plan een evaluatie van deze wet uit te voeren.

Acties: Afhankelijk van de bereidheid van de minister om de FRDO hierbij te betrekken, een advies uitbrengen over het voorstel tot herziening. (2022-2023)

Wat is er gedaan: In dit stadium is er geen informatie over de door minister Khattabi geplande herziening van de wet inzake DO en over de rol die de FRDO zou kunnen spelen bij eventuele initiatieven in dit verband.

Oordeel: / (niet uitgevoerd in 2022)

2.2 Maatschappelijk draagvlak creëren voor duurzame ontwikkeling: jongeren, communicatie, klimaat en duurzame ontwikkeling | *Prioriteit*

Doel: Het belichten van communicatie- en bewustmakingsacties die door jongeren (voor jongeren) worden uitgevoerd in verband met klimaatverandering in de context van duurzame ontwikkeling. Deze communicatieacties kunnen gericht zijn op individuele gedragsveranderingen of kiezen voor een holistische en systemische aanpak waarbij bredere collectieve keuzes aan de orde worden gesteld.

Acties: (1) Op basis van de conferentie van 25/11/2021 in 2022 in aanwezigheid van de erevoorzitster een conferentie organiseren over communicatie- en bewustmakingsacties van jongeren voor jongeren. (2021-2022) (2) Er zal een studie worden opgestart om vragen te beantwoorden als: hoe stellen jongeren zich hun toekomst voor in de context van de klimaatuitdaging, wat is er nodig om jongeren het gevoel te geven dat de transitie voor iedereen is, wat voor soort beleid is nodig, welke garanties zijn nodig om jongeren uit verschillende sociale groepen bij de overgang te betrekken, hoe kunnen met name (kwetsbare) jongeren via hun onderwijs- en loopbaankeuzes kansen krijgen op de arbeidsmarkt, wat dan ook een belangrijke bijdrage kan leveren aan de transitie? Aan het eind van het proces: evaluatie en besluit over een eventueel vervolg. (2021-2022) (3) De volgende vraag zal worden geanalyseerd: "Stellen jongeren zich bij het kiezen van een studierichting de vraag naar duurzaamheid? In welke mate en welke rol speelt duurzaamheid bij hun keuze voor een onderwijstraject?" Het secretariaat zal relevante kennis

verzamelen. Er zal een conferentie worden georganiseerd, met een verslag van de besprekingen. (2022)

Wat is er gedaan: De eerste actie werd in twee delen uitgevoerd. Op 30 november 2022 werd een conferentie georganiseerd met als thema "Jongeren, klimaat en de arbeidsmarkt: welke competenties voor een winnend team?" Deze conferentie werd gevolgd door een reeks participatieve workshops. Ondanks een spoorwegstaking die die dag plaatsvond, waren er effectief 127 deelnemers die het evenement tot een succes maakten. De studie "Jongeren, communicatie en klimaat" (zie actie 2) werd gepresenteerd. Op 2 december had Hare Majesteit de Koningin een ontmoeting met een delegatie van jongeren om tijdens een rondetafelgesprek onder voorzitterschap van professor Jean-Pascal van Ypersele onderwerpen in verband met de SDG's te bespreken. Voor de tweede actie werd een aanbesteding gepubliceerd. De UCLouvain kreeg de opdracht en voerde de studie uit, begeleid door een comité bestaande uit leden van de FRDO. Deze studie is gepubliceerd op de website van de Raad. De derde actie is uitgesteld tot 2023.

Oordeel: Met uitzondering van de derde actie, die is uitgesteld in 2023 om de organisatie ervan in optimale omstandigheden mogelijk te maken, zijn de twee andere acties met succes afgerond. Dit thema is een voorbeeld van hoe de FRDO op verschillende manieren tracht in te spelen op de haar toegewezen opdrachten (conferenties, studies, rondetafelgesprekken).

2.3. Federaal rapport duurzame ontwikkeling | *Prioriteit*

Doel: De dialoog tussen het Planbureau en de leden van de FRDO-CFDD versterken over kwesties in verband met de federale rapporten duurzame ontwikkeling, zowel voor het evaluatieve als voor het prospectieve gedeelte.

Acties: Opstellen van een initiatiefadvies over toekomstige verslagen. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Er werd besloten geen advies uit te brengen over het duurzaamheidsverslag, maar de resultaten van dit verslag te integreren in het VNR-proces (zie punt 2.6).

Oordeel: /

2.4. Federaal plan duurzame ontwikkeling | *Prioriteit*

Doel: De uitvoering van het plan opvolgen.

Acties: Op verzoek van minister Khattabi, en op basis van een analyse van de wijze waarop bij de opstelling van de definitieve versie van het plan rekening is gehouden met het advies van de FRDO-CFDD, deelnemen aan het toezicht op de uitvoering van het plan via rondetafelgesprekken. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: In 2022 is over dit onderwerp geen rondetafel georganiseerd.

Oordeel: Deze actie is niet uitgevoerd.

2.5. Opvolging van de staatshervorming | *Follow-up*

Doel: Er vond in het federale parlement en de senaat een discussie plaats in het kader van de staatshervorming, over de aspecten energie, klimaat, milieu en duurzaamheid.

Acties: De parlementaire agenda opvolgen. (2022-2023)

Wat is er gedaan: Hierover zijn geen initiatieven genomen in 2022.

Oordeel: /

2.6. Voluntary National Review | *Prioriteit*

Doel: Betrokken worden bij de Voluntary National Review

Acties: Opstellen van een initiatiefadvies om proactief input te leveren voor de VNR (Voluntary National Review). (2022-2023)

Wat is er gedaan: De volgende Belgische VNR is gepland voor 2023. De FRDO heeft een belangrijke rol gespeeld bij de voorbereiding van dit VNR, met name door verschillende workshops te organiseren tijdens het SDG-Forum op 4 oktober en door bijdragen van talrijke belanghebbenden uit het maatschappelijk middenveld te verzamelen.

Oordeel: Belangrijke bijdrage van de FRDO. De FRDO heeft een belangrijke rol in de eerste voorbereidende fase van de VNR gespeeld en zal in 2023 een advies maken over het ontwerp van VNR. Er werd een lange lijst van organisaties en instellingen aangeschreven om een input te leveren. In overleg met de leden van de raad heeft het secretariaat tijdens het SDG Forum van 4 oktober 6 sessies begeleid. De verschillende bijdragen en de verslagen van de sessies zijn verwerkt in syntheses teksten per maatschappelijke

groep. Die zijn doorgestuurd naar de IMCDO en op de website van de FRDO gepubliceerd.

2.7. Green Deal | *Follow-up*

Doel: De uitvoering van de Green Deal opvolgen.

Acties: (1) Tijdens de werkzaamheden van de verschillende werkgroepen zal zo nodig de uitvoering van de relevante onderdelen van de Green Deal in België worden bekeken. (2021-2022-2023). (2) Het secretariaat maakt een Green Deal Briefing met relevant nieuws in verband met de Green Deal, en zendt die naar de leden en belangstellenden. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: In 2022 was de aandacht voor specifieke onderdelen van de Green Deal relatief beperkt, met uitzondering van de start van een reeks van conferenties over de problematiek van kritieke materialen die nodig zijn voor de energietransitie. Aan de wekelijkse Green Deal briefing is daarentegen intensief gewerkt. Deze bereikt consequent meer lezers en krijgt zeer positieve feedback.

Oordeel: Deze actie is zo goed mogelijk uitgevoerd. De Green Deal Briefing is bij veel van onze

stakeholders een belangrijk referentiepunt geworden, wat positief afstraalt op de raad.

3. Rechtvaardige transitie naar ecologisch duurzame economieën en maatschappijen voor iedereen

3.1. Rechtvaardige transitie naar ecologisch duurzame economieën en maatschappijen voor iedereen | *Prioriteit*

Doel: De uitvoering van de nationale conferentie voor een rechtvaardige transitie opvolgen, op basis van het opgestelde advies.

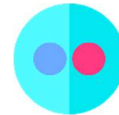
Acties: Wanneer een conferentieprogramma beschikbaar is, en/of op basis van het resultaat van de conferentie, kan de WG een initiatiefadvies opstellen. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Het openingsevent voor het proces werd op 24 mei georganiseerd door minister Khattabi. De conferentie wordt waarschijnlijk geen nationale conferentie. De datum en de modaliteiten van de conferentie zijn nog niet bekend. Er is uitzicht op een sterke rol voor de FRDO.

Oordeel: De raad heeft dit dossier zo goed mogelijk opgevolgd in 2022. Het was evenwel nog te vroeg voor initiatieven. Dit is uitgesteld tot 2023.

3.2. Innovaties, gedrag en infrastructuur | *Prioriteit*

Doel: De FRDO zal zich buigen over de concrete verwezenlijking van een rechtvaardige transitie in verschillende sectoren en zal de volgende kwesties behandelen: Wat is de rol van innovaties, onderzoek en opleiding bij de transitie naar een klimaatneutrale economie (uit te splitsen per sector, in de context van duurzame ontwikkeling)?, Wat is de rol van het gedrag?, Wat is de rol van infrastructuren in brede zin: energie (inclusief waterstof), navigatie, spoorwegen, slimme steden...?

Acties: Conferenties/rondetafelconferenties over de genoemde thema's organiseren met deskundigen (met name op Europees niveau, in het kader van de Green Deal), academici en overheidsinstanties. Er zou een globaal overzicht kunnen worden gegeven van de effecten van de verschillende sectoren, alsmede een presentatie van de sectoren waarvoor roadmaps bestaan, die in onderling overleg worden opgesteld (goede praktijken). (2021-2022-2023)

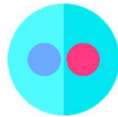

Wat is er gedaan: Er werd geen specifiek initiatief voor deze actie genomen, maar deze aspecten werden niettemin indirect behandeld via andere thema's (zie hieronder: webinar over metalen en transitie; webinar over elektrificatie van mobiliteit...).

Oordeel: Deze actie werd slechts indirect uitgevoerd.

werd vervolgens aangepast tot een advies. Deze werd ook goedgekeurd door de de FRDO en de Raad voor het Leefmilieu Brussel. Op 18 oktober 2022 werd een rondetafel georganiseerd met minister Khattabi ter voorbereiding van de COP15 in december, waar het advies werd voorgesteld.

Oordeel: Deze actie werd met succes uitgevoerd; de oorspronkelijke termijnen konden niet worden gehaald omdat de datum van het COP werd uitgesteld.

4. Biodiversiteit en consumptiepatronen

4.1 COP15 | *Prioriteit*

Doel: Voorbereiding van het tweede deel van de Biodiversiteitsconferentie die in 2022 zal plaatsvinden (COP15). Follow-up van de uitvoering van de COP in België.

Acties: (1) De kadernota uitwerken tot een advies dat in samenwerking met de regionale raden wordt opgesteld. (2021-2022) (2) Een rondetafelgesprek organiseren als voorbereiding op de COP. (2021-2022)

Wat is er gedaan: Het secretariaat van de FRDO heeft in samenwerking met de secretariaten van de regionale raden een kadernota opgesteld. Deze nota

4.2. Noordzee | *Follow-up*

Doel: Voorbereiding van de herziening van het beheersplan voor de Noordzee

Acties: Een advies maken als er een verzoek is van de minister. (2023)

Wat is er gedaan: Naar aanleiding van het advies ter voorbereiding van COP15 (zie hierboven) werd samen met Van Quickenborne een briefing georganiseerd over het beleid inzake mariene biodiversiteit.

Oordeel: Er is een opvolging uitgevoerd.

Het advies ter voorbereiding van de herziening van het beheersplan voor de Noordzee wordt in 2024 voorzien.

5. Financiering van de transitie naar een koolstofarme en duurzame maatschappij

5.1. Duurzame financiën | *Follow-up*

Doel: In het kader van de studie van Trinomics 'duurzame financiën' (en de ontwikkeling van de toekomstige federale strategie inzake groene financiering), dialoog tussen de leden over dit thema en nagaan of er gemakkelijk een consensus kan worden gevonden over bepaalde punten (grote principes, ...).

Acties: (1) Teneinde de kennis van de leden te versterken en zich voor te bereiden op eventuele adviesaanvragen, is het de bedoeling om: Een rondetafelconferentie te organiseren na presentatie van het eindverslag door Trinomics. Als de leden het eens zijn op bepaalde punten, zou de werkgroep kunnen besluiten een advies op te stellen, Parallel daaraan specifieke evenementen te organiseren om thema's van gedeeld belang te verkennen (ESG-gegevens, Green budgeting, De rol van de publieke investeringsmaatschappijen). (2022-2023), (2) (2021) Organisatie van een aantal activiteiten.

Wat is er gedaan: De werkgroep is in 2022

vier keer bijeengekomen. Er werd met name een gedachtewisseling tussen de leden georganiseerd op basis van de Trinomics-verslagen, en de leden waren het eens over de belangrijkste elementen rond de governance van de federale strategie. Daarnaast werd een seminar georganiseerd: "Duurzaamheidsgegevens van bedrijven: hoe Europese verslaggeving invoeren?" (29/09/2022).

Oordeel: Er vonden constructieve debatten

tussen de leden plaats. De visie van de werkgroep op de governance van de strategie duurzame financiën werd afgerond en tijdig meegedeeld om in de strategie te worden weerspiegeld. Het georganiseerde seminar werd door het publiek gewaardeerd.

5.2. Groene fiscaliteit | *Follow-up*

Doel: Dialoog tussen de leden over dit thema organiseren en nagaan of er gemakkelijk een consensus kan worden bereikt over bepaalde punten (hoofdbeginselen, ...).

Acties: De werkgroep zal bijeenkomen om na te gaan of een consensus gemakkelijk kan worden bereikt met het oog op de opmaak van een initiatiefadvies. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Er werden geen initiatieven op dit gebied genomen en er werd besloten deze actie af te sluiten om andere beter te kunnen ontwikkelen.

Oordeel: Voor deze actie werden geen initiatieven genomen; dit punt werd geschrapt.

5.3. Blockchain | *Follow-up*

Doel: Kennis ontwikkelen over het thema blockchain (contractbeheer, ...) toegepast op duurzame financiën.

Acties: Organiseren van een informatief seminarie. (2022)

Wat is er gedaan: Het seminar "Blockchain-technologie: een instrument voor duurzame ontwikkeling?" vond plaats op 04/05/2022.

Oordeel: Dit seminar werd bijzonder gewaardeerd door het publiek, dat dit a priori zeer technische onderwerp beter kon begrijpen.

6. Innovatieve economische modellen

6.1. Federaal actieplan circulaire economie | *Prioriteit*

Doel: Follow-up van de uitvoering van concrete acties in het kader van het federale actieplan circulaire economie.

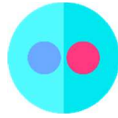
Acties: (1) Via adviezen of rondetafelgesprekken, en op verzoek van de betrokken ministers, samen met de CRB en de NAR de uitvoering van de maatregelen opvolgen in verband met de verschillende punten van het actieplan voor de circulaire economie. (2021-2022-2023), (2) Opvolgen studie circulair bouwen. (2021)

Wat is er gedaan: Er zijn geen specifieke maatregelen genomen. Er zijn op gewezen dat op verzoek van minister Khattabi een advies over een index voor reparatiebaarheid en levensduur is opgesteld, dat binnen het kader van het plan voor de circulaire economie valt. Het secretariaat van de FRDO heeft ook deelgenomen aan een vergadering met het intra-Belgische platform voor circulaire economie.

Oordeel: Er is geen specifieke actie ondernomen.

6.2. Natuurlijke hulpbronnen en energietransitie | *Follow-up*

Doel: De behoeften aan natuurlijke hulpbronnen (met name minerale hulpbronnen) voor de energietransitie analyseren en inzicht verwerven in de verschillende uitdagingen die dit inhoudt, met name wat betreft de toegankelijkheid van hulpbronnen. Manieren ontwikkelen om deze uitdagingen aan te pakken (bv. circulaire economie). De beleidsontwikkelingen op dit gebied (bv. batterijen) volgen om te kunnen reageren op eventuele verzoeken om advies.

Acties: Organisatie van een seminarie met een presentatie van de studie die de KUL voor Eurométaux heeft uitgevoerd. Vervolgens participatieve workshops organiseren over subthema's om aanknopingspunten, tendensen, ... te ontdekken. (2021-2022)

Wat is er gedaan: Op 5 oktober 2022 werd een webinar over metalen en transitie gehouden. Het kan worden [herbekeken op de website van de FRDO](#). Op basis van dit webinar werden op 23 november participatieve workshops over hetzelfde thema

georganiseerd. De leden van de met dit dossier belaste projectgroep zijn vervolgens bijeengekomen om deze activiteiten te evalueren. Zij zijn in overleg met het bureau overeengekomen om dit proces in 2023 voort te zetten door onder meer een conferentie over de waardeketen van batterijen en een andere over mijnbouw in Europa te organiseren.

Oordeel: Deze actie is voltooid en er is een follow-up gepland.

6.3. Award innovatieve economische modellen | *Follow-up*

Doel: De in 2019 gestarte actie voortzetten (awards voor de meest duurzame platformen in de collaboratieve economie in de mobiliteitssector) en zo interne kennis ontwikkelen over de collaboratieve economie op het gebied van duurzame voeding.

Acties: Lancering van de awards van de collaboratieve economie op het gebied van duurzame voeding in partnerschap met de FOD Volksgezondheid en het FAVV. (2022-2023).

Wat is er gedaan: Hieraan is geen gevolg gegeven, omdat een van de externe partners zich uit dit project heeft teruggetrokken, maar ook omdat zowel de leden als het secretariaat overbelast zijn.

Derhalve werd in overleg met het bureau besloten dit punt af te sluiten.

Oordeel: Aangezien de voorwaarden voor het organiseren van deze actie niet langer vervuld waren, werd besloten de actie af te sluiten.

uitgebracht over het Europese wetgevingspakket "Fit for 55".

Oordeel: Er was veel activiteit rond dit thema, en verscheidene opdrachten van de raad zijn uitgevoerd: publicatie van een advies en maatschappelijke dialoog.

7. Energie / Klimaat

7.1. Pakket Fit for 55 | *Prioriteit*

Doel: De leden informeren over de verschillende onderdelen van dit pakket, en op verzoek advies verstrekken.

Acties: (1) Organiseren van een informatief seminarie over de verschillende onderdelen van Fit for 55. (2022), (2) Organisatie van uitsluitend voor de FRDO-leden bestemde rondetafelconferenties over bepaalde aspecten in verband met Fit for 55. (2022-2023)

Wat is er gedaan: Er werden verschillende vergaderingen van de werkgroep gehouden, alsook een hoorzitting met het hoofd van de dienst klimaatverandering van de federale administratie. Er werden twee rondetafels georganiseerd met het kabinet van minister Khattabi. Ten slotte werd op verzoek van de minister een consensusadvies

7.2. Voorbereiding van de klimaat-COPs | *Prioriteit*

Doel: De leden informeren over de belangrijkste kwesties en beslissingen van de komende klimaatconferenties, en een advies per COP opstellen uitsluitend over de gedefinieerde aspecten van de agenda van de COP.

Acties: De leden informeren (eventueel tijdens een seminarie). De voorzitter van de werkgroep energie en klimaat zal een discussiemethode voorstellen. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: De werkgroep is verscheidene malen bijeengekomen om een advies voor de COP27 voor te bereiden. Dit werd op 18 oktober gepresenteerd tijdens een rondetafelgesprek met minister Khattabi.

Oordeel: Deze actie is zo goed mogelijk uitgevoerd. Door de proactieve houding van de minister kon de raad zijn rol beter vervullen.

7.3. Opvolging van het federale energie- en klimaatbeleid |

Prioriteit

Doel: Het energie- en klimaatbeleid op federaal niveau opvolgen, met name in het licht van wat is overeengekomen in het Nationaal Energie- en Klimaatplan (NEKP) en de langetermijnstrategie (2050). Er moet rekening worden gehouden met de context van de Europese Green Deal. Er zal ook een verband moeten worden gelegd met het beleid dat op regionaal niveau wordt gevoerd.

Acties: (1) De beleidsnota's van de ministers van energie en klimaat analyseren, zodra ze gepubliceerd zijn, met betrekking tot de herziening van het NEKP (federaal niveau). Een hoorzitting met politici en administraties over deze kwesties. Opstellen van een advies over de herziening van het NEKP. (2021-2022-2023), (2) Zo nodig deelnemen aan de 'Klimaattafels' die door de minister van klimaat zouden worden ingesteld. (2022-2023), (3) De governance op het gebied van luchtvervuiling analyseren, onder andere inzake de houtkachels. (2021)

Wat is er gedaan: Het secretariaat heeft een uitgebreide analyse gemaakt van alle beleidsdocumenten van de regering. Samen met de CRB is een advies uitgebracht over de actualisering van het NEKP.

Oordeel: Deze actie is uitgevoerd.

7.4. Mobiliteit en transport |

Follow-up

Doel: Helpen bij de ontwikkeling van een langetermijnvisie voor het spoor via een advies over de Spoorvisie 2040.

Acties: Op basis van adviesaanvragen of andere initiatieven om betrokken te worden vanwege de minister van mobiliteit (Opstellen van een advies over de Visie Spoor 2040; over de andere adviesvragen zal de WG beslissen). (2021-2022)

Wat is er gedaan: Op verzoek van minister Gilkinet heeft de FRDO een [advies](#) uitgebracht over het ontwerp van "Spoorvisie 2040". Hij heeft eveneens, samen met de CRB en de NAR, een [advies](#) uitgebracht over de ontwerpen van beheerscontracten en meerjareninvesteringsplannen van de NMBS en Infrabel. Ten slotte coördineerde hij, eveneens op

verzoek van de minister, de opstelling van een [advies](#) over de ontwikkeling van een interfederale visie op MaaS (mobiliteitsdiensten) met de CRB en door de regionale raden erbij te betrekken. Voor dit laatste advies werden verschillende hoorzittingen met deskundigen georganiseerd.

Oordeel: De raad is in 2022 bijzonder actief geweest op dit gebied, dankzij het feit dat de minister hem bij al deze maatschappelijk belangrijke processen betreft. Vermeldenswaard is ook de goede praktijk van het kabinet van minister Gilkinet om na elk van deze adviezen systematisch een follow-upvergadering te organiseren.

7.5. Internationaal spoorverkeer | *Follow-up*

Doel: De belemmeringen voor de ontwikkeling van het internationale spoorvervoer analyseren, met name in het kader van een klimaatbeleid dat een verschuiving van de lucht- en wegvervoersstromen (zowel passagiers- als goederenvervoer) naar het spoor in een internationale context aanmoedigt.

Acties: Op basis van adviesaanvragen of andere initiatieven om betrokken te worden van de minister van mobiliteit. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Er is geen specifiek initiatief genomen voor deze actie in 2022, hoewel in de drie bovengenoemde adviezen rekening is gehouden met internationale spoorwegverbindingen.

Oordeel: /

7.6. Maatschappelijke gevolgen van de elektronische handel en de 'last mile' | *Follow-up*

Doel: De gevolgen van elektronische handel en de "last mile" voor duurzame ontwikkeling analyseren. Ook de gevolgen analyseren van de gezondheids crisis voor deze aspecten.

Acties: Organisatie van een seminarie of webinar op basis van de adviezen van de bijzondere raadgevende commissies voor distributie en verbruik, en op basis van academisch werk. Tonen van enkele positieve voorbeelden. (2021-2022)

Wat is er gedaan: Op 1 april 2022 werd een webinar over de maatschappelijke gevolgen van e-handel georganiseerd. De deelnemers waren zeer tevreden. Het webinar is beschikbaar op de website van de raad.

Oordeel: De actie werd uitgevoerd.

7.7. Studie over de elektrificatie van de mobiliteit | *Follow-up*

Doel: Analyse van de behoeften op het gebied van elektrische mobiliteit en de maatschappelijke gevolgen daarvan.

Acties: De Climact-studie voor de FRDO wordt afgerond op 30/11/2021. Ze worden gepubliceerd en bekend gemaakt, met name via een webinar (begin 2022), (2021-2022)

Wat is er gedaan: Begin 2021 is de opdracht voor het uitvoeren van deze studie toegewezen aan Climact. De opdracht is uitgevoerd binnen de voorziene termijn. Er waren zeven bijeenkomsten van het speciale begeleidingscomité. De studie is gepubliceerd op onze website in december 2021. Het druk bijgewoonde webinar over de studie vond plaats op 17 januari 2022.

Oordeel: Deze actie is volledig uitgevoerd.

7.8. Adaptatie aan klimaatverandering

Doel: Dit punt was niet opgenomen in het activiteitenprogramma voor 2022-2023, maar werd toegevoegd naar aanleiding van een verzoek van minister Khattabi om advies over de federale aanpassingsmaatregelen voor 2023-2026.

Acties: Antwoord op de adviesaanvraag.

Wat is er gedaan: De werkgroep is verschillende keren bijeengekomen om aan het verzoek om advies te voldoen. Het advies is gepubliceerd op 12/10/2022. De leden besloten om in 2023 verder aan dit onderwerp te werken.

Oordeel: Deze actie is uitgevoerd.

8. Internationale betrekkingen

8.1. Intern opvolgseminarie over het "Business Partnership Facility" | *Follow-up*

Doel: Het programma "Business Partnership Facility" opvolgen.

Acties: Jaarlijks een hoorzitting organiseren. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Geen actie ondernomen in 2022.

Oordeel: Deze actie zou in 2023 herhaald moeten worden.

8.2. Rondetafelgesprek over de internationale handel | *Prioriteit*

Doel: Zorgen voor een dialoog tussen de leden van de FRDO en de minister die verantwoordelijk is voor buitenlandse handel en/of zijn/haar administratie.

Acties: Rondetafelgesprekken organiseren. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Op 13 juli vond een rondetafelconferentie over internationale handel plaats met minister Clarinval.

Oordeel: Deze actie werd uitgevoerd.

8.3. Seminarie over de inzet van de EU-Afrika-top | *Follow-up*

Doel: Verzamelen van informatie over de onderwerpen van de top

Acties: Een informatief en interactief seminarie over dit onderwerp organiseren. (2022)

Wat is er gedaan: De raad heeft op 11 februari een webinar georganiseerd ter voorbereiding van de top EU-Afrika, die zeer goed werd ontvangen.

Oordeel: Deze actie is helemaal uitgevoerd.

9. Productnormen

9.1. Herziening van de wet op de productnormen | *Follow-up*

Doel: De herziening van de wet inzake productnormen lijkt op de agenda te staan. De werkgroep zou kunnen werken aan een evaluatie van deze herziening.

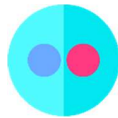
Acties: Opstellen van een advies na een eventueel verzoek van minister Khattabi. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Aangezien de in 2022 bekendgemaakte wetswijzigingen geen gevolgen hebben voor de werkzaamheden van de Raad, werd het niet nuttig geacht een beoordeling te maken.

Oordeel: /

9.2. Seminarie productnormen | *Follow-up*

Doel: Professor Lavrysen bedanken voor zijn jarenlange betrokkenheid bij de raad, en in verband met de mogelijke herziening van de wet op de productnormen, een seminarie organiseren om de kennis van de leden en het grote publiek over deze wet te verbeteren.

Acties: Informatief seminarie. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Hierover zijn in 2022 nog geen concrete afspraken gemaakt.

Oordeel: Deze actie is niet uitgevoerd.

9.3. Adviesvragen | *Follow-up*

Doel: De FRDO spreekt zich uit over de adviesvragen die haar worden toegezonden

Acties: Adviezen maken. (2021-2022-2023)

Wat is er gedaan: Alle adviesvragen werden positief beantwoord. Het was niet altijd gemakkelijk om binnen de door de verschillende ministers gevraagde termijnen adviezen op te stellen, maar alle adviezen zijn tot stand gekomen. Dit zijn:

- het [advies](#) over begassing en ontgassing,
- het [advies](#) federaal reductieplan voor gewasbeschermingsmiddelen,
- het [advies](#) federaal reductieplan van biociden,
- het [advies](#) over de opleiding professionele gebruikers van biociden,
- het [advies](#) “op de markt aanbieden en gebruiken van biociden”,
- het [advies](#) betreffende de voorwaarden voor het op de markt brengen van luchtzuiveringssystemen en CO₂- meters in het kader van de bestrijding van SARS-CoV-2 of in het kader van de opvolging van de binnenluchtkwaliteit.

Oordeel: Deze actie is uitgevoerd.

Rondetafel over buitenlandse handel, 13 juli 2022

ALGEMENE EVALUATIE

2022 was een jaar van veranderingen in de interne werking en het communicatiebeleid van de FRDO.

Ten eerste heeft de FRDO, na de veralgemening van het telewerken in het bedrijf (deze verandering werd sterk versneld door de gezondheidscrisis), instrumenten en procedures ingevoerd om fysieke, digitale en hybride vergaderingen te combineren. Dit houdt enige flexibiliteit in voor de organisatoren en voorzitters van vergaderingen, maar maakt het ook gemakkelijker om aan bepaalde activiteiten deel te nemen.

Ten tweede heeft de raad zijn communicatiebeleid herzien: nieuwe, gebruiksvriendelijkere website, nieuw logo en grafische vormgeving, herziene nieuwsbrieven, enz.

Wat de werking betreft, worden nu voor elk nieuw proces (opstellen van een advies, organisatie van een conferentie, enz.) een projectgroep opgericht. Dit vermindert het aantal onnodige e-mails aanzienlijk en maakt het ook transparanter welke leden bij welke processen betrokken zijn.

Ten slotte is een "pool van geassocieerde wetenschappers" opgericht. Dit zijn wetenschappers met banden met een openbare onderzoeks- of onderwijsinstelling die aan bepaalde werkzaamheden van de raad kunnen deelnemen om hun expertise in te brengen.

DUURZAAM BEHEER, PER DOMEIN

Hoe kunnen we als raad een bijdrage leveren aan een duurzame ontwikkeling? We doen dat door het uitbrengen van adviezen ten behoeve van het beleid en het voeren van het maatschappelijk debat. Daarnaast proberen in het beheer van onze werkzaamheden ook zelf het goede voorbeeld te geven. We streven ernaar – met de instrumenten die we hebben – om het intern beheer te verduurzamen. We concentreren ons daarbij op de meest relevante milieuaspecten: vervoer (woon-werk- en zakelijke verplaatsingen) en kantoor (huisvesting en duurzaam aankoopbeleid). Daarnaast streeft de FRDO naar een gezond en aantrekkelijk sociaal klimaat voor haar medewerkers.

Hieronder geven we, per domein, aan hoe we het duurzaam beheer van onze organisatie uitvoeren. Vooraf dient al wel gezegd te worden dat we – door onze locatie in de Financietoren – relatief weinig instrumenten hebben om zelf actief bepaalde elementen te veranderen.

Energie-efficiëntie

Opmerking vooraf

Aangezien de Financietoren geen afzonderlijke elektriciteits-, gas- en watermeters heeft voor elke bewoner, krijgen wij een quotum van het totale verbruik van het gebouw toegewezen, berekend op basis van een verhouding die rekening houdt met de oppervlakte van het gebouw die wij gebruiken ten opzichte van de totale oppervlakte van het gebouw. Aangezien dit quotum minimaal is (0,4%), weerspiegelt de door de gebouwbeheerder meegedeelde evolutie van het verbruik niet de evolutie van het verbruik van de FRDO. Daarom is besloten deze cijfers vanaf dit jaar niet meer te rapporteren, maar zich te concentreren op de maatregelen die het secretariaat van de raad heeft genomen, zowel intern als ten aanzien van de andere gebruikers van de Financietoren.

Verbruik van elektriciteit, gas en water

In april 2022 vroeg het secretariaat aan de Regie der Gebouwen om het verzoek op de agenda van de raad van beheer van de gebouwen te plaatsen om de insteltemperatuur in de wintermaanden te verlagen (om het gasverbruik voor verwarming te verminderen), en de insteltemperatuur in de zomer te verhogen (om het elektriciteitsverbruik voor koeling te verminderen). Hij verdedigde dit ook in de vergadering. Na overleg werd dit overeengekomen en uitgevoerd, enkele maanden voor het besluit van de federale regering van 23 september 2022 om deze maatregelen verplicht te stellen in alle federale overheidsgebouwen.

Als Raad hebben wij geen eigen contract met een leverancier en hebben wij geen invloed op hun keuze. Wij zijn gebonden aan het contract voor het hele gebouw. Voor elektriciteit is het een contract voor 100% groene stroom.

De door het secretariaat gebruikte computerapparatuur is recent en energiezuinig. Elk personeelslid heeft een stekkerblok met een schakelaar waarop alle apparaten zijn aangesloten, zodat het eventuele restverbruik tijdens de inactieve uren kan worden geëlimineerd.

Het personeel (en het schoonmaakpersoneel) is er ook aan gewend de lichten, het kopieerapparaat, enz. zo snel mogelijk uit te schakelen.

Dankzij het nieuwe beleid inzake projectgroepen kunnen e-mails naar veel minder mensen worden gestuurd, waardoor ook ons indirecte energieverbruik daalt.

Het waterverbruik beperkt zich voornamelijk tot het gebruik van de sanitaire ruimtes. Als huurders hebben wij weinig structurele middelen om het verbruik verder terug te dringen.

Het seminar "Duurzaamheidsgegevens van bedrijven: hoe Europese verslaggeving invoeren?" van 29 september 2022

Mobiliteit

Alle personeelsleden van het secretariaat van het FRDO komen met het openbaar vervoer naar het werk. Zij krijgen alle daaraan verbonden kosten volledig terugbetaald (individuele jaarabonnementen). Ook voor hun woon-

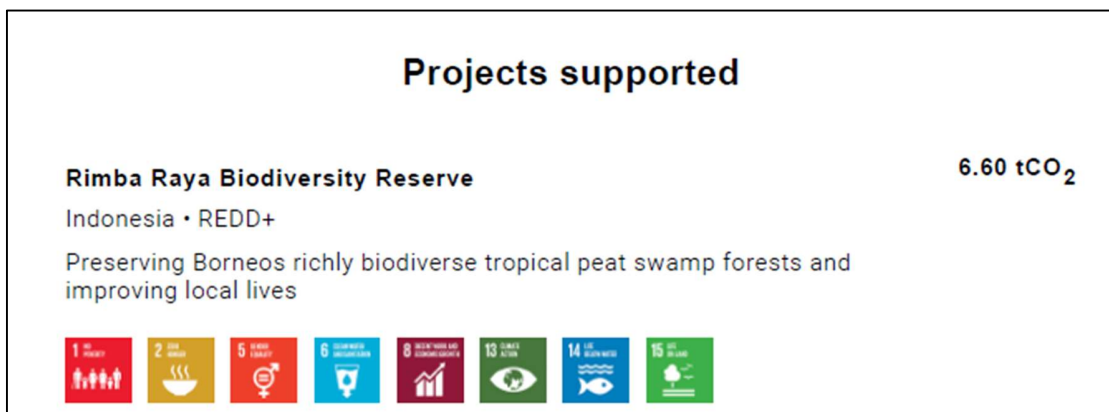
werkverplaatsingen per fiets krijgen ze een kilometervergoeding. Wanneer zij naar congressen of externe conferenties moeten gaan, gebruiken ze eveneens in principe steeds het openbaar vervoer.

Voor buitenlandse zendingen gebruiken de personeelsleden van het secretariaat van het FRDO, alsook de voorzitter, bij voorkeur milieuvriendelijk vervoer. De trein (2de klasse) wordt dus verkozen wanneer dit mogelijk is.

Elk jaar wordt de door de leden van het secretariaat veroorzaakte uitstoot voor de deelname aan conferenties in het buitenland gecompenseerd. In 2022 werd 6,6 ton CO₂-equivalent gecompenseerd (3 vluchten naar Sharm El Sheikh voor de Klimaatconferentie, 2 vluchten naar Helsinki voor de jaarlijkse EEAC-netwerkbijeenkomst en één vlucht naar Montreal voor de Biodiversiteitsconferentie). Dit gebeurde door de financiering van een biodiversiteitsproject. In 2021 was slechts 1 ton CO₂-equivalent (1 vlucht en 2 treinen naar Glasgow) uitgestoten en gecompenseerd.

Er zijn geen volledige gegevens over de verplaatsingen die onze leden doen in het kader van initiatieven van de raad.

Als er dringende leveringen dienen te gebeuren, maakt het secretariaat zoveel mogelijk gebruik van een fietskoeriercoöperatieve.

Compensatie van CO₂-emissies door een project voor het behoud van biodiversiteit

Afvalbeheer en materialengebruik

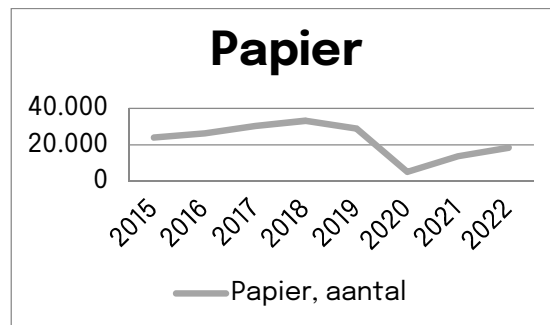
Wij passen een sorteersysteem toe voor het afval dat wij produceren. Papier, plastic, glas, blikjes en restafval worden verzameld in afzonderlijke vuilnisbakken en daarna verzameld door het bedrijf dat ook zorgt voor de recyclage.

Tot slot wordt ook afval dat als gevaarlijk moet worden beschouwd speciaal behandeld.

Er is geen aparte afvalophaling enkel voor de raad. Er zijn dan ook geen aparte cijfers over de hoeveelheid opgehaald afval.

De voornaamste grondstof die wij verbruiken, is papier. Ook al spannen wij ons enorm in om zoveel mogelijk op de computer te werken en om de documenten via elektronische weg naar onze leden te sturen, toch moeten wij vaak documenten printen voor een vergadering, bijvoorbeeld wanneer een bijdrage pas kort ervoor is ontvangen. Bovendien moeten wij ervoor zorgen dat onze adviezen worden verspreid bij de ministers, parlementsleden en de verschillende belanghebbende personen. Dit gebeurt soms nog per post, maar meestal elektronisch. Wij beperken evenwel de impact van ons papiergebruik door gerecycleerd papier te gebruiken (onder meer labels FSC, Ecolabel en ISO 14001) en door de documenten recto verso te printen.

Papier	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal	23.890	26.291	30.265	33.215	28.836	5.234	13.777	18.479

Aankoopbeleid

Bij aankoop van producten wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de milieu-impact van de producten. Voor wat papier betreft, wordt altijd gekozen voor 100 % gerecycleerd papier. Er worden uitsluitend reinigingsmiddelen met ecolabel gebruikt.

Voor wat de drank en eventuele koekjes en chocolade voor vergaderingen betreft, serveert men alleen bio-en of fairtradeproducten. De raad heeft er ook voor gekozen water van de kraan aan te bieden in plaats van water in flessen. Wanneer er een evenement georganiseerd wordt, wordt er zoveel mogelijk met een bio- en/of fairtrade- gecertificeerde traiteur gewerkt. We vragen ook aandacht voor verpakking en afvalpreventie. We kiezen steeds voor een locatie die gemakkelijk bereikbaar is met het openbaar vervoer.

Één van de workshops over metalen en transitie op 23 november 2022

Veiligheid en gezondheid

Veiligheid op het werk

Op 5 mei en 1 september werden evacuatieoefeningen gehouden voor de eerstehulpteams. De evacuatieoefening voor alle personeelsleden in de Financietoren vond plaats op 11 oktober en verliep goed.

De enige mogelijk gevaarlijke stoffen waarmee in het FRDO-secretariaat wordt gewerkt, zijn afvalproducten (toners, lege inktpatronen). Tot zij worden opgehaald, worden zij op een veilige manier opgeslagen in een lokaal dat afgezonderd is van de bureaus waar de secretariaatsmedewerkers werken.

Op verzoek van het secretariaat werd op 03/09/2020 door een extern bureau een analyse van de binnenluchtkwaliteit uitgevoerd, met vrij positieve resultaten.

Welzijn op het werk

Er wordt alles aan gedaan om de werksfeer in de lokalen van het FRDO-secretariaat zo aangenaam mogelijk te maken. De situering van de kantoren maakt het mogelijk dat iedereen daglicht heeft. Dankzij het dubbel glas kan geluidshinder worden beperkt. In de lokalen staan heel wat groene planten en de personeelsleden kunnen in alle rust eten in een zaaltje dat hun ter beschikking wordt gesteld.

Telewerk werd al vóór 2020 aangemoedigd. Het is nu meer verspreid, met een maximum van 3 dagen per week voor voltijdse werknemers.

Tot slot hebben de medewerkers glijdende werkuren, zodat zij een zekere vrijheid hebben om hun werkrooster aan te passen aan dat van het openbaar vervoer en in functie van hun gezinstoestand.

Interne communicatie

Om ervoor te zorgen dat er een goede interne communicatie is, vergaderen de personeelsleden van het FRDO-secretariaat ongeveer wekelijks op donderdag. Op deze stafvergaderingen worden de agenda's van de verschillende werkgroepen overlopen en worden de nog te verwezenlijken projecten besproken.

Bovendien vindt normaal gezien elk jaar na het zomerreces een stafvergadering plaats buiten de FRDO. Tijdens de stafdag zit het hele team van het secretariaat samen

- enerzijds om te evalueren of het werk van het secretariaat beantwoordt aan de vragen van de leden en stakeholders van de FRDO
- anderzijds om het te hebben over vernieuwende voorstellen voor de werking van de raad.

In 2022 vond de stafdag plaats op 12 september.

Het seminar "Duurzaamheidsgegevens van bedrijven: hoe Europese verslaggeving invoeren?" van 29 september 2022

Vorming en opleiding

Omdat duurzame ontwikkeling een multidisciplinair begrip is dat voortdurend evolueert en waarin regelmatig nieuwe concepten opduiken, moeten de leden van het FRDO-secretariaat op de hoogte blijven over de ontwikkelingen van de thema's die hun aangaan. Bijscholing is dus van essentieel belang om de kwaliteit van de werkzaamheden van het secretariaat te garanderen en zijn taak als kenniscentrum te verzekeren.

Daarom nemen de leden van het FRDO-secretariaat regelmatig deel aan conferenties en congressen over thema's die verband houden met de werkgroep waarin zij actief zijn.

Een van de leden van het secretariaat is ook actief in het trainersnetwerk van de FOD VVVL en het RIZIV en verzorgt daar mee opleidingen (over waarden en deontologisch handelen). Een ander lid van het secretariaat ondersteunt academische activiteiten aan verschillende universiteiten over het thema van de financiering van de transitie.

Loopbaanbegeleiding

In het kader van de evaluatiecyclus die opgezet is binnen de federale overheidsdiensten krijgen alle leden van het secretariaat van de FRDO een plannings- en een evaluatiegesprek. Tijdens die procedure worden de doelstellingen en de middelen om die nog beter te behalen met elk personeelslid besproken en ook geformaliseerd. De mate waarin de doelstellingen zijn gehaald wordt besproken in het evaluatiegesprek. Bijzondere aandacht gaat daarbij naar het betrekken van iedereen als team bij het werk van het secretariaat, de kwaliteit van de beschikbaarheid van iedereen voor de leden, de administratie en andere actoren die een beroep doen op onze diensten.

De leden van het secretariaat krijgen ondersteuning in de ontwikkeling van hun loopbaan. Zij kunnen desgewenst ook opleidingen volgen.

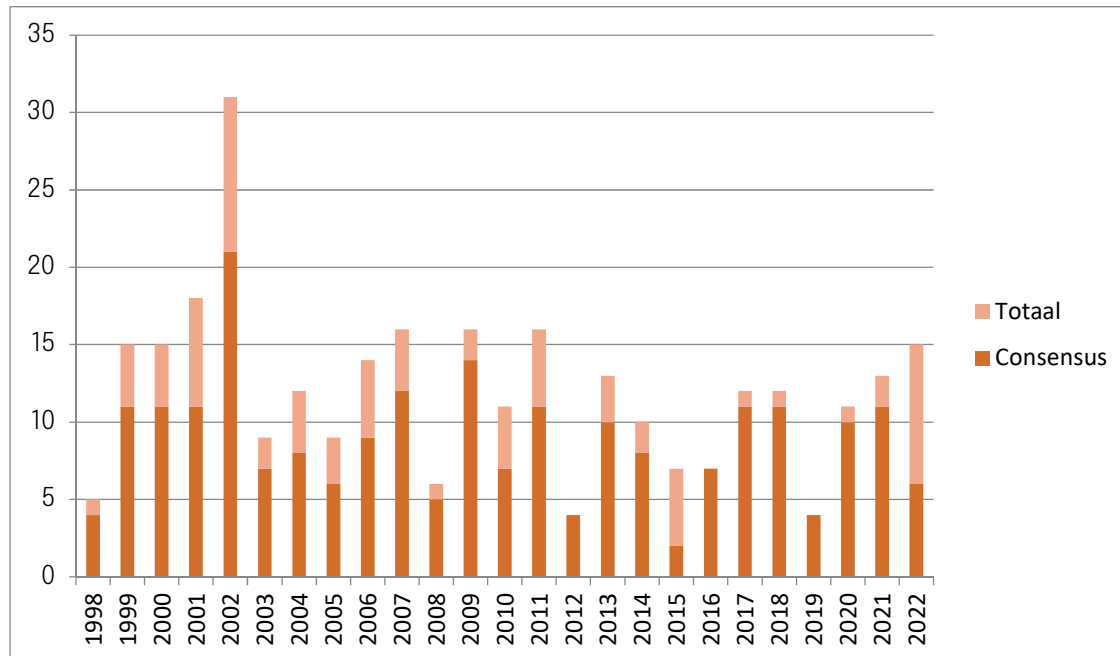
ADMINISTRATIEF VERSLAG

ADVIEZEN VAN DE RAAD

De belangrijkste activiteit van de raad is het uitbrengen van beleidsadviezen op vraag van de federale regering of het parlement, of op eigen initiatief. De werkgroepen van de raad bereiden deze adviezen voor, waarna ze aan de algemene vergadering ter goedkeuring worden voorgelegd. Verdeelde standpunten worden in de adviezen steeds duidelijk weergegeven.

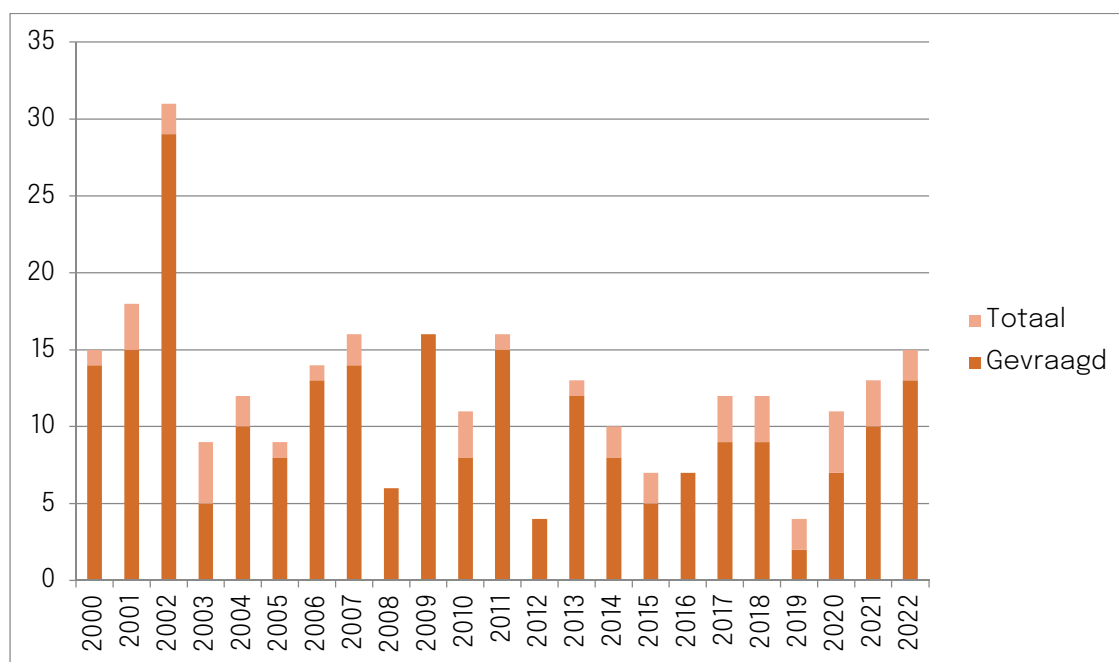
Aantal en consensus

De onderstaande grafiek 1 geeft per jaar een overzicht van het aantal adviezen dat de raad sinds 1998 uitbracht, evenals van de verdeling tussen consensus- en verdeelde adviezen. In totaal gaat het om 301 adviezen of een gemiddelde van 12 adviezen per jaar, waarvan er 221 (of 73 %) met consensus werden goedgekeurd. In 2022 werden 15 adviezen goedgekeurd (waarvan 6 in consensus), waardoor dit jaar zich iets hoger situeert dan gemiddelde van de voorgaande jaren. Van de 15 adviezen werden er 11 in samenwerking met andere adviesraden gemaakt.

Adviezen op eigen initiatief

De onderstaande grafiek geeft een overzicht van het aantal adviezen dat de voorbije jaren werd uitgebracht op vraag van de overheid en op eigen initiatief. In 2022 heeft de raad twee adviezen op eigen initiatief uitgebracht.

De adviezen van 2022

Hieronder geven we een overzicht van de adviezen die in 2022 werden uitgebracht. Alle adviezen zijn te vinden [op onze website](#).

- Advies begassing en ontgassing (2022a01)
- Advies over het ontwerp "Spoorvisie 2040" (2022a02)
- Advies over het uitwerken van een interfederale MaaS-visie (2022a03)
- Advies federaal reductieplan voor gewasbeschermingsmiddelen (2022a04)
- Advies federaal reductieplan van biociden (2022a05)
- Advies over de opleiding professionele gebruikers van biociden (2022a06)
- Advies over de actualisering van het Federaal Energie- en Klimaatplan (2022a07)
- Advies over het Europese wetgevingspakket « Fit for 55 » (2022a08)

- Advies “De ontwerpen van beheerscontracten en van meerjareninvesteringsplannen voor de NMBS en Infrabel” (2022a09)
- Advies over biodiversiteit in het beleid (2022a10)
- Advies over de federale aanpassingsmaatregelen 2023-2026 (2022a11)
- Initiatiefadvies ter voorbereiding van de Klimaatconferentie van de Verenigde Naties (COP27) (2022a12)
- Advies herstelbaarheidsindex (2022a13)
- Advies op de markt aanbieden en gebruiken van biociden (2022a14)
- Advies betreffende de voorwaarden voor het op de markt brengen van luchtzuiveringssystemen en CO2-meters in het kader van de bestrijding van SARS-CoV-2 of in het kader van de opvolging van de binnenluchtkwaliteit (2022a15)

Opvolging van de adviezen

Tijdens de eerste Algemene Vergadering van 2023 (17 februari), werd – zoals elk jaar – door regeringsleden of hun vertegenwoordigers een toelichting gegeven bij de opvolging van de adviezen van 2022. Aan alle regeringsleden die een advies hadden aangevraagd, werd ook gevraagd schriftelijk duiding te geven bij hoe ze de adviezen hebben opgevolgd. Die informatie werd verzameld in een document over de [opvolging van de adviezen van 2022](#).

De algemene vergadering van 17 februari 2023

INFORMATIE EN COMMUNICATIE

Nieuwsbrieven

De FRDO heeft twee nieuwsbrieven.

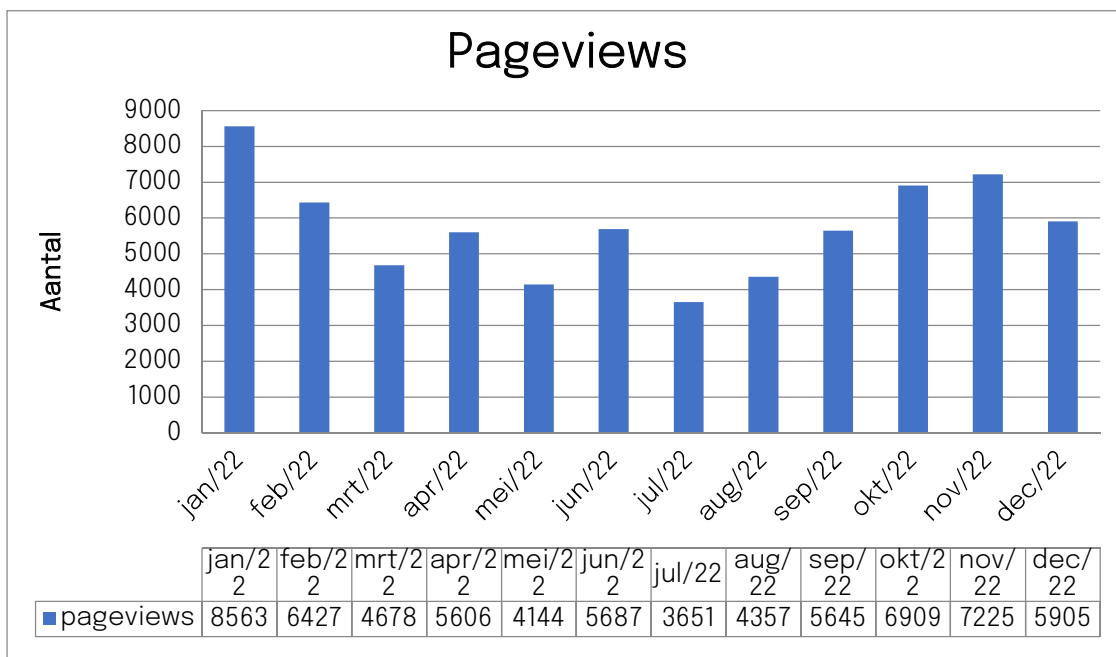
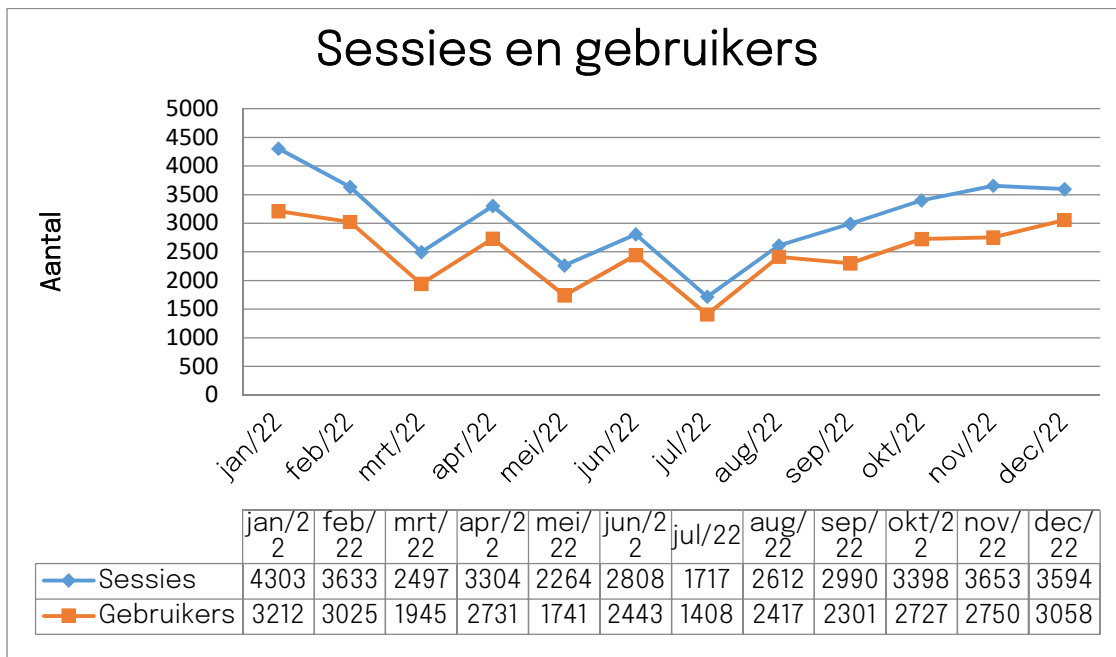
- Er is de algemene nieuwsbrief **FRDO-Info**. Die bevat algemene informatie over goedgekeurde adviezen en activiteiten van de raad. De nieuwsbrief wordt verzonden naar zo'n 4.500 bestemmingen. In 2022 verschenen drie nummers, waarvan de laatste twee (oktober en december) volgens een nieuw concept en in de nieuwe huisstijl. Hierbij staat de informatie over het reilen en zeilen van de raad in beknopte vorm rechtstreeks in een mail, waarbij de lezer kan doorklikken naar de site voor meer informatie.
- Daarnaast is er ook de wekelijkse **Briefing European Green Deal**. Deze nieuwsbrief biedt een beknopt overzicht van relevante informatie die de voorbije week verschenen is rond de Green Deal en rond het duurzame-ontwikkelingsbeleid (beleidsnieuws, acties, persartikelen, analyses, reacties van stakeholders ...), met telkens een hyperlink naar de bron. Die briefing wordt ondertussen vrij ruim verspreid naar een geïnteresseerd publiek en krijgt zeer positieve reacties.

Website, sociale media en pers

De website van de raad biedt informatie over duurzame ontwikkeling en de werking van de FRDO. De geschiedenis, samenstelling en werking van de raad worden toegelicht. Alle adviezen van de raad sinds zijn oprichting zijn er terug te vinden. De site biedt verder een aantal links naar verslagen van onderzoek, fora of andere activiteiten die de raad organiseerde, en ook naar de sites van de leden van de raad.

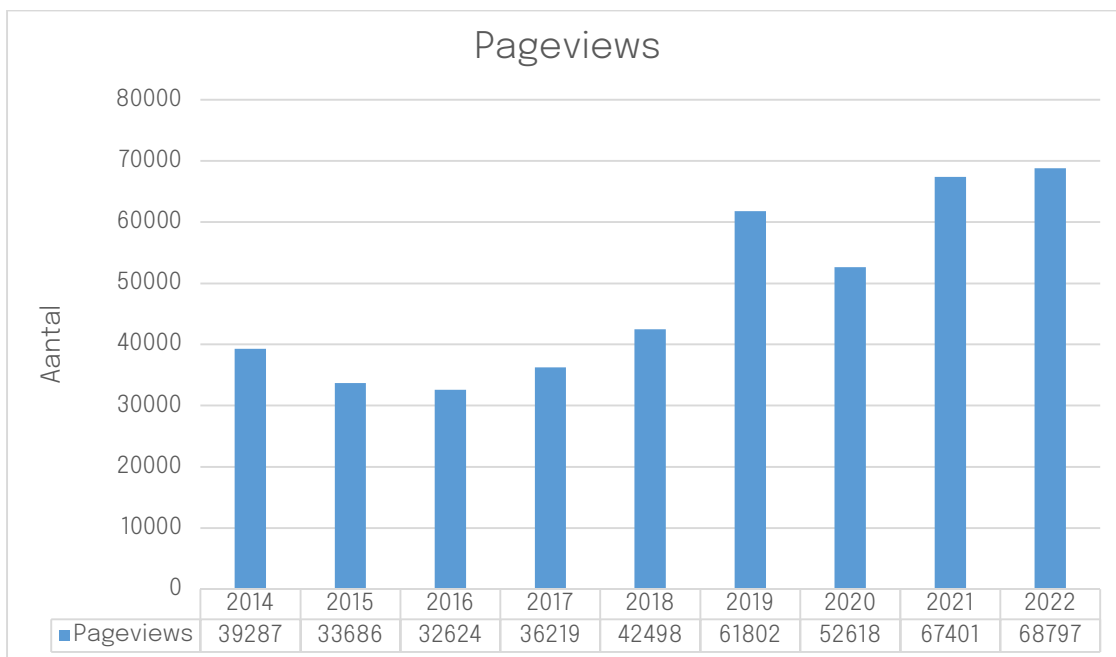
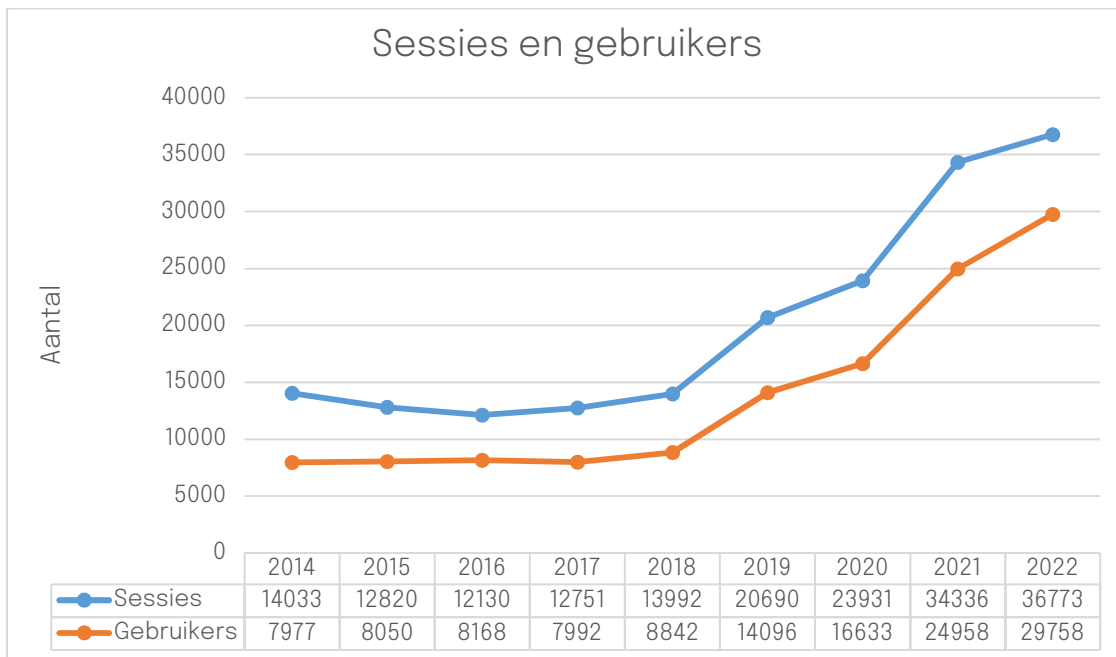
Deze website werd in 2022 volledig vernieuwd, zowel wat de lay-out en de leesbaarheid als wat de structuur betreft. Hij is moderner en dynamischer en maakt een actiever communicatiebeleid mogelijk.

Onderstaande grafieken geven enkele statistieken voor 2022.

Uit de statistieken van de meest bezochte pagina's blijkt dat vooral publieksactiviteiten veel bezoekers naar onze website halen.

De volgende grafieken geven de ontwikkeling aan van het websitebezoek de voorbije jaren.

Naast de website zet de FRDO ook Facebook, LinkedIn en Twitter in om te communiceren over de activiteiten. De sociale mediakanalen worden nog relatief beperkt gebruikt. Het is de bedoeling om samen met de vernieuwde website en nieuwsbrieven te komen tot een meer actief en eigentijds communicatiebeleid.

Ten slotte stuurt de raad ook af en toe persberichten uit over de eigen activiteiten.

Jean-Pascal van Vperse...

What does the environment gain from second-life batteries?

For a typical battery of 100kWh, we avoid:

				
11tCO ₂ of grey emissions ¹	100tCO ₂ of emissions by offsetting renewable energy over 10 years ²	1t of hazardous waste	Extraction of 555kg of Cobalt ¹	Impact on water reserves ³

Incl. avoided grey emissions and expected life-cycle emissions over 10 years versus no battery scenario

Source 1: [EU Commission study for batteries](#), for NMC 111 chemistry
Source 2: [IEA Research Centre Study](#)
Source 3: [Goodmin](#)

Het webinar over de elektrificatie van de mobiliteit, 17/01/2022

ACTIVITEITEN VAN DE RAAD

Algemene vergadering

De algemene vergadering van 9 februari 2022, in aanwezigheid van minister Khattabi

De leden stemmen op de algemene vergadering over de adviezen die door de verschillende werkgroepen werden voorbereid, brengen verslag uit van internationale conferenties, bespreken de planning, beslissen over de organisatie van forumactiviteiten, nemen de eindbeslissing over het jaarverslag, het financieel verslag, de begroting, het jaarprogramma en het programma van de werkgroepen. Daarnaast rapporteren de verschillende regeringsleden of hun vertegenwoordigers aan het begin van elk kalenderjaar over de opvolging van de door de raad uitgebrachte adviezen.

Eind 2022 is het proces van vernieuwing van de leden van de algemene vergadering van de FRDO van start gegaan.

In 2022 waren er drie algemene vergaderingen.

De algemene vergadering van 9 februari 2022, in aanwezigheid van staatssecretaris Dermine

Werk- en projectgroepen, begeleidingscomités

De werkgroepen bestaan uit leden van de raad of hun plaatsvervangers en door hen aangeduide experts. De werkgroepen kunnen ambtenaren en andere deskundigen uitnodigen. De algemene vergadering duidt de voorzitters van de werkgroepen aan op voordracht van het bureau. De werkgroepen bereiden de adviezen voor. Elke werkgroep wordt bijgestaan door een lid van het secretariaat. Er zijn vaste werkgroepen en projectgroepen die voor een specifiek project (advies of activiteit) worden opgestart. Voor studies die door de raad worden uitbesteed aan onderzoekers of voor een traject van activiteiten kan ook een begeleidingscomité worden opgericht.

In 2022 waren de volgende werk- en projectgroepen actief:

- herstelplan
- biodiversiteit en bossen
- innovatieve economische modellen
- internationale betrekkingen
- strategieën
- productnormen
- financiering van de transitie
- energie en klimaat

Die vergaderden samen 59 maal.

In 2022 was er een begeleidingscomité actief over de studie “Jongeren, klimaat en communicatie”.

Dit vergaderde 3 maal.

Bureau

Het bureau bestaat uit de erevoorzitster (van wie de vertegenwoordiger wordt uitgenodigd voor de vergaderingen), de voorzitter en de ondervoorzitters. (De erevoorzitster en haar vertegenwoordigster hebben geen stemrecht.) Daarnaast vaardigen de werkgeversorganisaties, vakbonden, ngo's milieu en ontwikkelingssamenwerking vertegenwoordigers af om in het bureau te zetelen. Ook de directeur en een lid van het secretariaat nemen deel aan de vergaderingen.

De algemene vergadering heeft het dagelijks beheer van de raad gedelegeerd naar het bureau. Het bureau houdt zich onder meer bezig met de voorbereiding en opvolging van de algemene vergadering, het overmaken van de ontwerpadviezen van de werkgroepen aan de algemene vergadering, de voorstelling aan de algemene vergadering van het jaarverslag en het financieel verslag voor goedkeuring, de selectie van het personeel, het nemen van belangrijke praktische beslissingen en de aansturing van het secretariaat.

In 2022 waren er 13 vergaderingen van het bureau.

Beleidsdialoog en interne informatieve activiteiten

De raad organiseert diverse activiteiten die niet verbonden zijn met het uitwerken van een advies. Het kan daarbij gaan om rondetafelgesprekken waarbij de leden in dialoog kunnen gaan met een regeringslid, informatieve seminars (enkel voor de leden), ...

In 2022 ging het om de volgende initiatieven:

- 10/01/2022 | Hoorzitting met deskundigen: follow-up COP26 en Fitfor55-pakket
- 24/02/2022 | Hoorzitting met deskundigen in het kader van de opstelling van een advies over MaaS
- 02/06/2022 | Rondetafelgesprek over het Fitfor55-pakket
- 13/06/2022 | Rondetafelgesprek over het Fitfor55-pakket
- 18/10/2022 | Rondetafelgesprek ter voorbereiding van de COP27 (Klimaat)
- 18/10/2022 | Rondetafelgesprek ter voorbereiding van de COP15 (Biodiversiteit)
- 02/12/2022 | Rondetafelgesprek met de Erevoorzitster en de jongeren

Events

De raad organiseert regelmatig publieksactiviteiten, bedoeld voor een ruimer of meer gespecialiseerd publiek. Verslagen, documenten, presentaties en opnames van die events zijn op onze website te vinden.

In 2022 ging het om de volgende events:

- 17/01/2022 | [Webinar over de elektrificatie van de mobiliteit](#)
- 11/02/2022 | [Webinar : Naar een nieuw partnerschap tussen de Afrikaanse en de Europese Unie?](#)
- 01/04/2022 | [Webinar : E-commercetrends: wat zijn de wegen naar een duurzamere last mile?](#)
- 04/05/2022 | [Seminar : Blockchain-technologie: een instrument voor duurzame ontwikkeling?](#)
- 29/09/2022 | [Conferentie : Duurzaamheidsgegevens van bedrijven: hoe Europese verslaggeving invoeren?](#)
- 05/10/2022 | [Webinar : Metalen en Transitie](#)
- 23/11/2022 | [Participatieve workshops : Metalen en Transitie](#)
- 30/11/2022 | [Conferentie : Jongeren, klimaat en arbeidsmarkt: welke competenties voor een winnend team?](#)

Webinar “Naar een nieuw partnerschap tussen de Afrikaanse en de Europese Unie?”, 11/02/2022

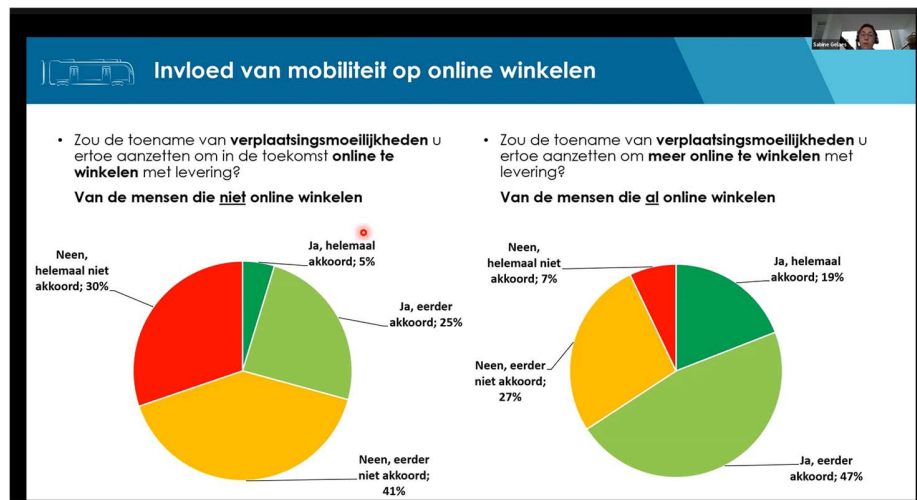

Evaluatie activiteiten

De voorbije jaren heeft het secretariaat werk gemaakt van een systeem om de verschillende activiteiten zo goed mogelijk te evalueren. Samengevat voor de 8 events van 2022 kunnen we vaststellen dat er 1177 aanwezigen waren. Digitale evenementen worden gewoonlijk opgenomen en kunnen opnieuw worden afgespeeld. Het werkelijke aantal mensen dat deze evenementen heeft bekeken is dus hoger dan het genoemde cijfer.

Uit de evaluatie blijkt gemiddeld een hoge tevredenheid bij de deelnemers over de activiteiten van de raad. Een overzicht van de belangrijkste elementen van de evaluatie van die initiatieven:

	<i>17/01/22 Elektr. mobiliteit</i>	<i>22/02/22 Partnersch ap AU-EU</i>	<i>01/04/22 e- commerce</i>	<i>04/05/22 Blockchain s</i>	<i>29/09/22 ESG</i>	<i>05/10/22 Metalen</i>	<i>30/11/22 Jeugd & communic</i>
Aantal deelnemers (reëel)	409	106	163	103	138	97	127
Aantal evaluaties	117	18	62	27	42	38	43
Beantwoordt aan verwachtingen?	3,4/5	3,8/5	4,2/5	3,3/5	4/5	4/5	3,6/5
Keuze onderwerpen	3,6/5	4,1/5	4,2/5	3,4/5	4,2/5	4,2/5	4/5
Kwaliteit uiteenzettingen en debatten	3,5/5	3,7/5	4,3/5	3,4/5	4,7/5	4,4/5	3,5/5
Toepasbaarheid	3,3/5	n.v.t.	4/5	2,5/5	4,1/5	4/5	3,4/5
Gemiddelde evaluatie	3,5/5	3,9/5	4,2/5	3,2/5	4,2/5	4,2/5	3,7/5

Webinar over e-commerce, 1 april 2022

Vertegenwoordiging

De FRDO is betrokken bij verschillende Europese netwerken op het vlak van duurzame ontwikkeling. Zo is de FRDO lid van de [EEAC](#), het Europese netwerk van adviesraden voor milieu en duurzame ontwikkeling. De leden van het secretariaat volgen regelmatig vergaderingen van de EEAC of geven ondersteuning aan de werkzaamheden van het netwerk.

Daarnaast volgt de raad ook de activiteiten van het [ESDN](#), het Europees netwerk van overheidsdiensten duurzame ontwikkeling, op.

Op nationaal niveau nemen leden van het secretariaat regelmatig deel aan overlegmomenten met beleidsverantwoordelijken van de federale en regionale overheden. Met daarbij onder meer over de Coomulti duurzame ontwikkeling (die de internationale onderhandelingen over duurzame ontwikkeling in het VN-kader opvolgt) en de CCIM (het CoördinatieComité Internationale Milieupolitiek).

De leden van het secretariaat nemen ten slotte ook regelmatig deel aan allerlei conferenties en seminars en worden ook gevraagd voor het geven van lessen of gastcolleges.

FINANCIEEL VERSLAG

Het budget van de raad bedroeg in 2022 € 200.000. Dit bedrag is als volgt verdeeld:

- € 166.000 voor niet-informaticagerelateerde werkingskosten
- € 20.000 voor informaticagerelateerde werkingskosten
- € 10.000 voor investeringen
- € 4.000 voor verplaatsingen en terugbetaling van ADSL en GSM voor telewerk.

Zoals ieder jaar werd een deel van de vastgelegde bedragen van het vorige jaar pas het volgende jaar betaald.

Volgende tabel geeft uitgaven en vastleggingen voor 2022 in detail weer.

BEGROTING 2022		
TOTAAL	€ 200.000	
A. Werking	€ 186.000	
Werking (zonder informatica)		€ 176.000
Werking informatica		€ 10.000
B. Investeringen	€ 10.000	
Niet-informatica (meubilair,...)		€ 4.000
Computers, ...		€ 6.000
C. Verplaatsingen, adsl, ...	€ 4.000	
Verplaatsingen, internet personeel		€ 4.000

	Begroting 2022	Uitgaven 2022
A. Werking		
1. Werking (zonder informatica)	€ 176.000	€ 166.000
1.1. <u>Vergoedingen en terugbetaling van onkosten</u>		
Presentiegelden	€ 30.000	€ 16.046
Verplaatsingskosten	€ 1.000	€ 515
Deelname internationale conferenties	€ 25.000	€ 32.890
Vergoeding experts	€ 1.000	€ 968
<i>Subtotaal</i>	€ 57.000	€ 50.419
1.2. <u>Lokalen secretariaat</u>		
Onderhoud lokalen	€ 8.000	€ 7.967
Huurlasten Finance Tower	€ 16.000	€ 36.650
<i>Subtotaal</i>	€ 24.000	€ 44.617
1.3. <u>Goederen en diensten (recurrente uitgaven)</u>		
Kleine onkosten dienst	€ 4.000	€ 3.318

Leasing (kopieerapparaat)	€ 1.800	€ 1.188
Vaste telefonie (telefoon + internet)	€ 3.000	€ 2.540
GSM dienst	€ 500	€ 406
Kranten, tijdschriften	€ 3.200	€ 2.909
Vertalingen	€ 10.000	€ 4.506
<i>Subtotaal</i>	€ 22.500	€ 14.868
Recurrente uitgaven (= 1.1 + 1.2 + 1.3)	€ 103.500	€ 109.904
1.4. <u>Goederen en diensten (niet-recurrente uitgaven)</u>		
Recepties, kosten AV en BU	€ 2.000	€ 3.650
Kleine kantoorbenodigdheden, papier	€ 1.500	€ 1.862
Opleidingen	€ 500	€ 0
<i>Subtotaal</i>	€ 4.000	€ 5.512
1.5. <u>Sensibilisatie en communicatie</u>		
Jaarlijks forum	€ 10.000	€ 4.875
Instrument ondersteuning wettelijke taken FRDO	€ 29.000	€ 29.000
Seminaries, lunchdebatten	€ 5.000	€ 6.693
<i>Subtotaal</i>	€ 44.000	€ 40.567
1.6. <u>Financiële bijdrage</u>		
Bijdrage EEAC	€ 6.500	€ 6.500
<i>Subtotaal</i>	€ 6.500	€ 6.500
Totaal A1	€ 158.000	€ 162.484
Beschikbaar (niet-bestemd / niet uitgegeven)	€ 18.000	€ 3.517
2. <u>Werking informatica</u>	€ 10.000	€ 20.000
Werking informatica	€ 10.000	€ 18.529
Totaal A2	€ 10.000	€ 18.529
Beschikbaar (niet-bestemd / niet uitgegeven)	€ 0	€ 1.471
B. Investerings		
1. <u>Investerings (zonder informatica)</u>	€ 4.000	€ 4.000
Investerings (zonder informatica)	€ 4.000	€ 0
Totaal B1	€ 4.000	€ 0
Beschikbaar (niet-bestemd / niet uitgegeven)	€ 0	€ 4.000
2. <u>Investerings (informatica)</u>	€ 6.000	€ 10.000
Investerings (informatica)	€ 6.000	€ 9.883
Totaal B2	€ 6.000	€ 9.883
Beschikbaar (niet-bestemd / niet uitgegeven)	€ 0	€ 117

BIJLAGEN

BIJLAGE 1 | OVERZICHT VAN DE STAKEHOLDERS

In dit overzicht wordt een beschrijving gegeven van de communicatielijnen met de verschillende belangrijke stakeholders, gezien vanuit de FRDO.

Op geen enkele manier wordt hier een uitspraak gedaan over de stakeholders op zich, de manier waarop ze werken of hun houding tegenover de FRDO. Er wordt enkel gepoogd in kaart te brengen hoe de communicatielijnen lopen, en wat daarover geweten is vanuit het perspectief van de FRDO. Zo moeten bv. gesignaleerde informatietekorten geïnterpreteerd worden als een opdracht voor de FRDO, een opdracht die dankzij het duurzaamheidsverslag kan worden opgenomen. Zo kan de focus verschuiven van de communicatiemiddelen op zich naar de communicatie als geheel, gezien vanuit het perspectief van de belanghebbenden.

- *Leden van de raad.* Met de leden van de raad wordt de communicatie het meest intensief georganiseerd. Via bureau en AV zijn er structurele overlegmomenten. Er zijn regelmatig zendingen van documenten en verslagen voor de verschillende vergaderingen. Er is contact tijdens fora. De verschillende externe communicatiemiddelen zoals de website en de nieuwsbrief hebben ook de leden als doelpubliek. Naast dat alles zijn er vele informele contacten tussen de leden en het secretariaat.
- *Werk- en projectgroepen van de raad.* De werk- en projectgroepen van de raad zijn hoofdzakelijk samengesteld door vertegenwoordigers van of namens de leden. De communicatiemiddelen zijn dus grotendeels vergelijkbaar. In de werkgroepen zijn er wel contacten met externe deskundigen. De feedback met de secretariaatsmedewerkers verloopt vooral via de opmaak van de adviezen en de verwerking van opmerkingen en amendementen.
- *Secretariaatsmedewerkers.* De communicatielijnen verlopen via de dagelijkse contacten op het secretariaat. De wekelijkse stafvergadering is een draaischijf voor uitwisseling van ervaringen en bespreking van de planning

en de uitvoering van taken. Er is verder een evaluatiecyclus, met jaarlijkse evaluatie- en planningsgesprekken. Op die manier is er een ruime mogelijkheid voor terugkoppeling en competentieontwikkeling.

- *Ministers en kabinetten.* Voor een deel zijn de communicatielijnen formeel geregeld. Formele adviesvragen krijgen ook een formeel antwoord, en dat binnen vastgestelde termijnen. Vertegenwoordigers van de kabinetten participeren aan de AV's en soms aan de werkgroepen. Verder zijn er regelmatige contacten via externe vergaderingen, zoals de Coormulti. Naast dat alles zijn er voortdurend ook informele contacten.
- *FIDO (Federaal Instituut Duurzame Ontwikkeling).* Met de FIDO zijn er formele contacten en informele contacten. Er is gemakkelijke en constructieve uitwisseling van informatie. De nieuwsbrieven van de raad worden gelezen en overgenomen. Of er informatietekorten zijn, is niet duidelijk.
- *FOD VVVL.* Voor wat de FOD VVVL betreft zijn er vooral met de stafdiensten formele en informele contacten. Die hebben te maken met de administratieve organisatie en het personeelsbeleid van het secretariaat van de raad. Daarnaast is er ook beleidsmatig overleg over de rol van de raad binnen het geheel van de FOD. Met een aantal ambtenaren of diensten zijn er intensieve contacten (bv. dienst klimaat van de FOD). Of de communicatiemiddelen van de raad alle ambtenaren bereiken die potentieel geïnteresseerd zijn in de werking van de raad en of er informatietekorten zijn, is niet duidelijk.
- *Task Force Duurzame Ontwikkeling.* Met de Task Force DO zijn er formele contacten en informele contacten. Of er informatietekorten zijn en of de informatiemiddelen van de raad voldoende doordringen, is niet duidelijk. FRDO en TFDO worden bij elkaars werkzaamheden betrokken.
- *ICDO.* Met de ICDO zijn er indirecte contacten, vooral via het FIDO. Of er informatietekorten zijn en of een meer actieve communicatiepolitiek nodig is, is niet duidelijk.
- *Kamercommissie energie, leefmilieu en klimaat.* De contacten zijn weinig structureel. Wanneer er overlegmomenten worden georganiseerd, is er ruimte voor uitwisseling. Of alle betrokken parlementsleden voldoende bereikt worden door de communicatiemiddelen van de raad, is onvoldoende duidelijk. Of de gebruikswaarde van de adviezen voor de parlementaire werkzaamheden voldoende benut wordt, is evenmin duidelijk.
- *Federale en regionale adviesraden.* Vooral sinds 2014 zijn de contacten met andere adviesraden nauwer geworden. Zo zijn er verschillende adviezen samen met de CRB, de NAR en de BRC Verbruik gemaakt. Er werd ook samengewerkt voor adviezen en initiatieven met de regionale adviesraden. Communicatie verloopt dus vrij intens via de medewerkers van de secretariaten van de raden. De publicaties van de verschillende raden worden ook gelezen.
- *IMCDO (Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling).* De IMCDO betreft de FRDO soms bij de totstandkoming van adviezen of processen van interfederale aard.

BIJLAGE 2 | GRI

Het is voor dit jaar nog niet gelukt het verslag formeel volledig volgens de nieuwe GRI Standards af te werken. Het is de bedoeling dat dat voor het volgende verslag wel zal gebeuren. We beschouwen dit jaarverslag daarom als 'geïnspireerd door de GRI Standards'.